

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. III. De fontibus, ex quibus errores in judicia nostra profluunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

cogitare . . . cogitat omnis, qui credit, & cogitando credit. Subsumo. Sed cogitatio est actus intellectus; quandoquidem voluntas præter volitiones & nolitiones alios actus non habet; ergo. Responsionem supra datam confirmat D. Thomas 2. 2. q. 2. a. 1. ad 3. his verbis: Intellectus credentis determinatur ad unum non per rationem, sed per voluntatem; & ideò assensus hic accipitur pro actu intellectus, secundum quod à voluntate determinatur ad unum. & q. 4. a. 1. in ☉. sic ait: Fides est habitus mentis . . . faciens intellectum assentive non apparentibus; per hoc autem fides ab omnibus aliis distinguitur, quòd ad intellectum pertinet. Ecce quàm manifestè & sanctissimi & doctissimi viri nobiscum sentiant!

ARTICULUS III.

De Fontibus, ex quibus errores in judicio nostra profluunt, & de remediis, quibus obstruendi.

537. **D**ico. Quatuor sunt causæ præcipuæ, quæ judicia nostra erronea reddunt. *Prima est: Defectuosa rerum perceptio; si nimirum aut obscuris, aut confusis, aut falsis omninò rerum ideis laboremus. Cùm enim iudicium ideas, & rerum perceptiones sequatur, hinc ex ideis malè formatis iudicium verum justumque nequit dimanare. Exemplis res fiet clarior. Mens nostra sæpè sensibus exterioribus decepta in se plura apprehendit ut unum, & vice versâ unum, ut plura: has apprehensiones si intellectus in iudicando sequatur, quid nî à veritate aberrat? Item subinde percipit unum pro altero, v. g.*
gem.

gemmam pro vitro; vel subinde apprehendit prædicatum quoddam, quasi solum soli rei conveniret, & ad has ideas format judicium, profectò non aliud, nisi falsum, & erroneum, sicut & ipsæ ideæ falsæ sunt, & erroneæ. Hunc errorum fontem ut obstruas, necesse est, ut antè sedulâ investigatione res distinctè ac clarè percipias, quàm ad judicandum progrediaris. Si autem adhibitâ etiam industriâ, & deliberatione ideas rei claras, & distinctas habere non valeas, talem ponas assensum, qui limites probabilitatis non excedat.

Secunda est: Præjudicium. Hoc nil aliud est, quàm *anticipatum judicium ex sensuum non benè applicatorum, aut malè dispositorum perceptionibus ortum, absque sufficienti examine prævio de rectitudine perceptionum, aut falsitate.* Præjudicia hæc mentem nostram sæpè eousque abripiunt, ut nullis rationibus etiam gravissimis, & evidentibus ab errore semel concepto abduci se patiatur; ut videre est in iis, qui in hæresi enutriuntur, aut doctrinæ in prima ætate haustæ pertinaciùs adhærent. Huic malo ut obsistas, præjudicia ejusmodi deponas necesse est, assuescâsque deinceps de nulla re ferre judicium, nisi maturo priùs examine eam ponderaveris. Pulchrè in hanc rem Gracianus in *Oraculo prudentiæ*, quod sub Tit. *L'Homme de Cour*, notum est, inquit: *Procedat sapiens consideratus multùm . . . quatenus ex diffidentiâ suâ sciat judicare de rectitudine opinionis alienæ. Sistat se quandoque ex altera parte, & examinet motiva adversariorum; inde fiet, ut non condemnentur ab aliis, nec justificetur à se ipso, more cæco.*

Ter-

Tertia est: Præcipitatio mentis. Frequenter hæc judicia nostra erroris periculo exponit, quando nimirum ex levi, vel ex nullius momenti conjectura de alterius vita, fama, & moribus judicamus; vel quando in iis, quæ ad disciplinas naturales spectant, conjecturis potius, & verisimilitudinibus, quàm solidis rationibus ad judicandum movemur. Huic vitio sequens Antidotum præscribit Verinus canens:

*Nil temerè incipias, sed primùm consule; cepti
Nam multos serò pænituissè liquet.*

Præcipitationem mentis etiam plurimum juvant vehementes animi passiones; has proinde frænare debet, quisquis in judicando à vero deflectere non cupit. Nam *Quisquis amat vanam, vanam putat esse Dianam.* Et ut Cato inquit: *Impedit in animum, possit ne cernere verum.*

Quarta est: Vocum ambiguitas, sive æquivocatio; quæ quot vitia in judicia nostra invehat, vix ullum latere potest. Sic hoc Enthymemate: *Mundus non mundat, sed mundos inquinat: ergo qui manet in mundo, quomodo mundus erit?* induci quis facilè possit, ad judicandum, omnes homines in mundo, etiam illos qui secundum leges mundi non vivunt, absque peccato vivere non posse. Ad evitandum in judiciis vitium ex æquivocatione proveniens, multum conducet, ad omnes circumstantias benè attendere, antecedentia & consequentia observare, loquentis mentem explorare; vel certè mentem suam non absolutè, sed conditionatè, & sub distinctione aperire.

TRAC